

Doble o descafeïnat?

Publicat per [Interacció](#) [1] el 18/09/2019 - 12:19 | Última modificació: 18/09/2019 - 16:01

Alberto Santamaría

Alta cultura descafeïnada

Situaciones (con voz y otros ecos) del arte en el cambio de siglo

[Alberto Santamaría](#) [2] | [Siglo XXI](#) [3]

Poques vegades veurem una persona aficionada al cafè demanant-ne un de descafeïnat. Però malgrat la seva recent història (100 anys no són res si es comparen amb els més de set segles de l'ús del gra de cafè) s'ha fet un lloc dins del consum total, assolint el 10%. És aquesta una manera de diversificar (i augmentar) el tipus de consumidors? Alguns pensadors i crítics d'art consideren que ha passat quelcom semblant en el cas de l'art. Ara bé, **quin és el preu a pagar perquè l'art i la cultura aconseguixin més presència i popularitat a la nostra societat?**

El traspàs del segle XX al XXI ha comportat innumerables canvis. L'art, la cultura i les humanitats no s'han quedat al marge, i molts autors han reflexionat sobre això.

Pel que fa a les **Humanitats**, i a la funció i als significats que prenen actualment, [Marina Garcés](#) [4] en té una opinió molt formada, de la qual podeu saber-ne més si llegiu el llibre "[Humanitats en acció](#) [5]", que presentàvem ara fa uns mesos a **Interacció**, on també es recullen les veus d'una vintena d'acadèmics, artistes, activistes i periodistes entre molts d'altres. Quan la filòsofa parla de les humanitats, les defineix com una "**col·lecció de productes depurats de molts dels seus efectes secundaris**. Ni ens fan més cultes, ni més crítics, ni més lliures, ni més sensibles, ni més iguals, ni més sàvies. No fan ni mal ni bé. Són les **Humanitats ZERO** que, com els refrescos del nostre temps, acompanyen el nostre oci amb un simulacre de dolça frescor." (p. 17)

Si centrem ara la mirada en el món de l'**art**, alguns autors consideren que molts artistes contemporanis produeixen obres d'art amb una **doble intenció, o direcció**: "cap a l'**exterior**, per **aconseguir notorietat entre públics més amplis i mitjans de comunicació**", i "cap a l'**interior** pel **món de l'art**, sense excloure ni molt menys a les **institucions tradicionals, galeries privades i organismes oficials**". Així ho expressa **Alberto Santamaría** a "[Alta cultura descafeïnada. Situacionismo low cost y otras escenas del arte en el cambio de siglo](#) [6]", un llibre que, amb un fort plantejament crític, es pregunta entre moltes altres qüestions **què ha suposat el canvi de segle per les dinàmiques de l'art i, especialment, pel component social i polític que aquesta disciplina havia arribat a tenir**.

El filòsof i professor de teoria de l'art va iniciar la primera versió d'aquest llibre l'any 2012. Després de deixar-lo aparcat una colla d'anys, ha acabat prenent forma enguany, i presenta estretes relacions amb "[En los límites de lo posible. Política, cultura y capitalismo afectivo](#) [7]", publicat el 2018. Ambdós llibres giren entorn a la idea que **la cultura es troba absorbida actualment pel sistema capitalista i neoliberal**.

A "En los límites de lo posible", l'autor parla d'un procés d'**evisceració cultural** i considera que "la paraula **cultura** dibuixa un **fracàs en la mesura que l'heretem avui com un objecte buit** que, tanmateix, és fàcilment utilitzable i reomplible sota qualsevol criteri" (p.192). En el cas de "Alta cultura descafeïnada", en canvi, acota més la mirada per fixar-se en l'àmbit de l'**art**, i ell mateix defineix el seu llibre com una "Indagació sobre com l'**activisme cultural neoliberal s'apropia de les formes crítiques de l'art** per dibuixar un tipus obert de pràctica artística plenament consensual i políticament deshabilitada dins d'un sistema cultural capaç de generar un consens viscos." (p. 23)

Santamaría emmarca el **món de l'art actual dins d'un [situacionisme](#) [8] low cost** que, opina, **deixa de banda la crítica política per centrar-se en un aspecte més lúdic**. D'acord amb aquesta posició, bona part dels artistes actuals produeixen art tot servint-se de la cultura de masses per tal de trobar, consegüentment, oportunitats en altres mercats.

Recentment, l'autor ha aprofundit sobre algunes de les qüestions tractades al llibre en una entrevista realitzada per la [revista](#) [9][Ct](#) [9][xt](#) [9] en què, novament, advoca per "fer de l'art una pràctica crítica que travessi els models marcats per la pròpia institució", i que és un bon complement per acompanyar la lectura.

Un llibre escrit amb un punt de vista no només crític sinó també irònic i a voltes narratiu, que ens convida a **reflexionar sobre la situació, la ideologia i les motivacions de l'art i la cultura actuals**. Un cafè doble i descafeïnat pot mancar (per la majoria) de tota lògica. Ara bé, com apuntàvem, sembla ser que aquesta és la tendència actual dins del context cultural. **Parlem d'una doble direccionalitat que, tanmateix, podria (o hauria?) de mantenir-se descafeïnada i "digerible" pel públic general i, paral·lelament, recuperar el rerefons crític i polític perdut?**

Podeu consultar el [llibre](#) [6] al [Centre d'Informació i Documentació](#) [10]

[Inicieu sessió](#) [11] o [registreu-vos](#) [12] per a enviar comentaris

Etiquetes: neoliberalisme

Etiquetes: humanitats

Etiquetes: arts plàstiques i visuals

Etiquetes: accés a la cultura

Etiquetes: filosofia

Etiquetes: teoria de la cultura

- [13]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2019/doble-descafeinat>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-search.pl?idx=au&q=Alberto+Santamar%C3%ADa>

[3] <https://www.sigloxxieditores.com/>

[4] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-search.pl?q=an:%2217305%22>

[5] <https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2019/reaccionar-les-humanitats>

[6] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=46132>

[7] <https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2018/mal-cultura-neoliberal>

[8] <http://situaciones.info/revista/la-vanguardia-no-se-rinde-guy-debord-y-el-situacionismo/>

[9] <http://ctxt.es/es/20190911/Culturas/28263/alberto-santamaria-el-ministerio-alta-cultura-descafeinada-entrevista-andres-carretero.htm>

[10] <https://www.diba.cat/web/cerc/cidoc>

[11] <https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2019/patrimoni-marca-ciutat>

[12] <https://interaccio.diba.cat/form/alta-comunitat>

[13] <https://interaccio.diba.cat/node/8068>